

Escriure Pedagogia a la Universitat

GUIES PER ESCRIURE EN DISCIPLINES ESPECÍFIQUES

1 Què es la pedagogia?

La pedagogia és la ciència que facilita les bases científiques i pràctiques necessàries per actuar en diferents àmbits on, directament o indirecta, es dona el fet educatiu o formatiu: educació formal, impartint programes reglats ordinaris o bé específics, o bé oferint suport; educació social, amb activitats que promoguin la integració sociolaboral, la cohesió social o el benestar de les persones, i empresa, dissenyant i desplegant actuacions i recursos relacionats amb la gestió de les persones, la gestió cultural o la formació.

La seva intervenció es pot concretar en diferents col·lectius (infants, joves, persones d'edat avançada, col·lectius específics, persones aturades, població activa, etc.), organitzacions diverses (tercer sector, empreses, museus, consultories, administració, etc.) i temàtiques concretes (entorns digitals, mediació, orientació i inserció professional, dinamització cultural, etc.).

2 Característiques generals de l'escriptura en pedagogia

Com que la pedagogia pot estar immersa en una multiplicitat d'escenaris i abastar totes les franges d'edat i característiques personals de l'ésser humà, fa que aplegui un immens ventall de possibilitats d'escriptura. Un text pedagògic comporta coneixement, decisió i acció. Quan escrivim en pedagogia, i més si ho fem com a professionals, sempre hem de tenir present el **Codi de deontologia del Col·legi Oficial de Pedagogia de Catalunya** (2023), ajustat a la Llei 7/2006, de 31 de maig, de l'exercici de professions titulades i col·legis professionals, pel que fa als drets o deures (article 8), a l'intrusisme professional (article 11) i a l'exercici de l'activitat professional (article 14).

El fet de treballar amb persones, encara que sigui de manera indirecta en alguns casos, obliga a ser molt curosos amb les paraules que utilitzem, sempre impregnades pels principis bàsics de democràcia, ètica, respecte i empatia, confidencialitat, objecció de consciència i responsabilitat professionals. Igualment, hem de tenir present que la finalitat última de l'acció pedagògica és contribuir al desenvolupament i creixement de les persones, tant individualment com col·lectivament, tot aportant la informació més adient i adequada per a cada individu, en el moment que es considera més oportú i tenint molt en compte el fet de no emetre judicis de valor.

El mateix respecte que ens reclamem envers els nostres usuaris, també l'hem de practicar amb els companys de professió, ja que utilitzem sovint la interpretació davant fets o situacions, influïda per l'experiència personal i altres aspectes de caire subjectiu, que no podem encabir en els paràmetres de la mesurabilitat o bé l'objectivitat. Una bona manera de contrarestar-ho és la precisió en el vocabulari i el treball en equip. Som persones influents i encara amb més cura hem d'utilitzar un vocabulari clar, correcte i adequat a l'àmbit professional, tot vetllant per apropar-nos al màxim a la persona o al col·lectiu al

qual ens adrecem, per tal d'assegurar-ne la comprensió i evitar interpretacions no adequades o, fins i tot, incorrectes.

La finalitat última de l'acció pedagògica és contribuir al desenvolupament i creixement de les persones.

Els textos provenen de la triangulació entre el coneixement, les habilitats i les actituds i valors dels pedagogs, fruit de la recerca, experiència i reflexió continuades, tot vetllant per reconèixer el passat, entendre el present i facilitar el futur, per assegurar-ne la comprensió. Al voltant d'un text pedagògic, com a mínim, hi trobarem dues persones fonamentals i indispensables: l'emissor i el receptor, que podran, fins i tot, adoptar una denominació específica en funció del seu rol i ubicació (escriptor-lector, professor-alumne, formador - persona en formació, etc.). En algunes ocasions, entre l'emissor (pedagog) i el receptor s'incorporen també altres persones intermediàries per acabar d'adaptar el text final (per exemple, un informàtic que ajusta les idees pedagògiques amb els recursos tecnològics, o bé un advocat que revisa els aspectes legals en la redacció d'algun decret o de documentació pedagògica) o bé per dissenyar un text pedagògic a partir d'unes peticions específiques (com ara la proposta del responsable de comunicació d'una planta dessalinitzadora que vol donar a conèixer aquesta instal·lació a diferents públics, amb l'objectiu d'explicar-ne el funcionament i crear consciència de la seva importància econòmica, ecològica i social). El professional de la pedagogia en tots aquests exemples ajusta el coneixement a la realitat de les persones per tal de fer-lo més digerible quant a aprenentatge, i per això tindrà en compte els aspectes que hem esmentat anteriorment.

Per acabar, també cal tenir present de quina manera es portarà a terme aquesta connexió amb la possible persona usuària, que podrà ser presencial, semipresencial o bé virtual —ja sigui a través de textos escrits o combinant-ho amb imatges, entre d'altres—, on el pedagog es troba present, però de manera indirecta.

3 Textos escrits habituals en pedagogia

Tenint en compte la complexitat que abasta la pedagogia, podem comparar la redacció d'un text amb l'elaboració d'una recepta de cuina on, prèviament, hem de tenir ben definits els diferents ingredients: àmbit d'intervenció, tema concret a tractar, persona o col·lectiu a qui s'adreça i objectiu final.

Si concretem aquests elements de bon principi, la tasca d'elaboració del text serà més senzilla i el resultat, millor. Alguns ja els hem tractat anteriorment, però ens interessa

aturar-nos una mica en l'objectiu final que pretenem assolir amb aquest text; no és el mateix redactar un text per portar a terme una conferència que escriure un informe psicopedagògic per a una família d'un alumne amb un cert trastorn.

No és el mateix redactar un text per portar a terme una conferència que escriure un informe psicopedagògic per a una família d'un alumne amb un cert trastorn.

La **programació o planificació** és un document que s'utilitza amb freqüència en pedagogia per seqüenciar amb el màxim detall una activitat formativa; sempre es parteix d'uns mateixos elements bàsics, tot i que s'ajusta a la realitat de l'organització i de la persona o col·lectiu a qui va dirigit. Per tal d'assegurar l'aprenentatge, s'ha de tenir en compte el destinatari (a qui ens adreçem, procurant recopilar-ne prèviament el màxim d'informació possible), la finalitat (què es pretén assolir; en l'entorn educatiu avui dia es parla de competències bàsiques i de transversals), els continguts (continguts bàsics que es desenvoluparan; en l'entorn educatiu, s'anomenen *curriculars*, perquè depenen del currículum prescrit), la metodologia (aspectes que facilitaran la tasca d'ensenyar, i consegüentment d'aprendre, entre els quals destaquen: aspectes didàctics, com ara les estratègies metodològiques i els recursos humans i materials que millor encaixin, i aspectes organitzatius, com per exemple la distribució del temps, l'espai més idoni i el nombre i les especificitats de les persones que pretenen aprendre) i, finalment, l'avaluació (per assegurar que l'aprenentatge s'ha assolit de manera correcta i completa, es concretaran prèviament uns criteris i indicadors a partir dels quals es podrà reflectir. Així, trobem nombrosos exemples de documents, des dels més oberts, com el text lliure, fins als més tancats, tipus qüestionari tancat; des de fa uns anys s'ha generalitzat la rúbrica, que planteja un seguiment continuat a partir d'una gradació de respostes possibles).

Els **textos didàctics** (per a una classe, per a una conferència, per a un llibre de text, etc.) han de ser al màxim d'adequats a la persona a qui es dirigeixen, enfocats a estimular l'aprenentatge i afavorir la comprensió, d'una manera com més plaent millor. Malgrat que no es conegui la persona, se n'intentarà obtenir la màxima informació possible, com ara edat, nivell educatiu o bé escenari de formació; a més, es tindran presents els coneixements prèviament adquirits, la finalitat pretesa i les estratègies d'aprenentatge assimilades.

Pel que fa al text en si mateix, dependrà del canal o recurs a través del qual es mostri. Cada recurs didàctic té implícites unes regles d'ús i de combinació d'elements discursius i

no discursius (no és el mateix el text d'un capítol d'un llibre escolar, per exemple, que la veu en off d'un documental).

En el procés d'escriure es tindran en compte: l'extensió del text atenent al temps de què es disposa per treballar-lo, l'ordenació dels diferents apartats, l'ús d'un vocabulari adient i ajustat a la persona destinatària, la distinció dels conceptes bàsics o paraules o conceptes clau, o la incorporació d'elements per assegurar la informació, com ara exemples, esquemes o bé il·lustracions; en algunes ocasions s'afegeixen propostes autoavaluatives.

L'**informe** descriu un conjunt d'informació recollida a partir de fets verificats i analitzada segons uns criteris preestablerts determinats. Aquesta informació destaca dades rellevants que han succeït a una persona o col·lectiu, i aporta recomanacions que siguin assolibles amb vista a resoldre la situació problemàtica o no desitjada de la millor manera possible. Ha de ser al màxim d'objectiu i breu, assegurar la confidencialitat i facilitar la comprensió del seu destinatari.

Els informes varien segons el context en el qual es troba el pedagog; per exemple, un equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) per a un mestre d'un infant amb un cert retard maduratiu, un equip d'atenció a la infància i adolescència en risc (EAIA) per a una família a qui retiraran la custòdia del seu fill per maltractaments, o un pedagog orientador d'un institut per a un alumne de formació professional en què descriu el seu procés curricular en una assignatura. En tots, hi haurà una primera part descriptiva de la situació i una segona on s'inclouran propostes d'actuació per millorar-la. En alguns dels informes específicament acadèmics, a més de la investigació s'emet una valoració.

Pel que fa a la **documentació científica**, que inclou un ampli ventall de possibilitats, des del treball d'un alumne universitari de primer de grau fins a una tesi doctoral, convé tenir en compte alguns aspectes bàsics en redactar: els diferents apartats que corresponen a cada tipologia de document; els criteris de rigor científic: credibilitat, transferibilitat, fiabilitat i confirmació, i, finalment, els aspectes ètics: valor social, validesa científica, selecció equitativa dels subjectes, proporció favorable de risc-benefici, condicions de diàleg autèntic, avaluació al màxim d'independent i objectiva, consentiment informat i respecte cap als participants al llarg del procés. El redactat d'un document científic sempre seguirà la darrera versió de la normativa de l'American Psychological Association.

4 Convencions de l'escriptura en pedagogia

Les obres consultades es referencien en els diversos textos segons la darrera versió editada de l'**American Psychological Association** (APA), que disposa de tota la informació per precisar referències documentals en totes les modalitats. Darrerament, es tendeix a mostrar les referències esmentades explícitament en el text, i no pas en bibliografies addicionals, excepte en treballs de gran format, com ara els de final de màster, les tesis o recerques àmplies.

El fet de treballar des de les ciències socials i adreçar-nos a persones ens responsabilitza de redactar tots els textos de manera extremament curosa per tal d'assegurar una bona comunicació; per tant, evitarem paraules o expressions que puguin ferir la sensibilitat per qüestions de gènere, classe social, creença religiosa, edat o bé capacitat intel·lectual.

Com a autors d'un text, usarem la primera persona del singular o del plural per descriure activitats, reflexions i valoracions que hem portat a terme, en detriment de la tercera persona, que durant molts anys s'ha utilitzat, ja que impersonalitza l'escrit i no respecta tant l'autoria.

La difusió i socialització de les recerques ha esdevingut, des de fa uns anys, fonamental en l'activitat científica. En el camp de la pedagogia, utilitzem sobretot les xarxes socials acadèmiques següents: *ORCID*, *Academia*, *AutorsRedalyc* i *ResearchGate*, que afavoreixen la difusió dels nostres textos, ens faciliten la comunicació amb altres autors i el seguiment a aquells que ens citen, i milloren el nostre posicionament dins el rang científic.

El fet de treballar des de les ciències socials i adreçar-nos a persones ens responsabilitza de redactar tots els textos de manera extremament curosa.

5 Obres i webs d'interès en escriure pedagogia

1. *Diccionari d'educació* [en línia]. Barcelona: Termcat, Centre de Terminologia. [<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/132>]
Diccionari que inclou més de dos mil termes del món de l'educació: pedagogia general, pedagogia social, recerca educativa, organització i gestió educatives, orientació psicopedagògica, didàctica, educació especial i tecnologia de l'educació. A més de la denominació catalana, ofereix els equivalents en castellà, francès i anglès.
2. *The First Person in Academic Writing* [en línia]. Duke University. [<https://twp.duke.edu/sites/twp.duke.edu/files/file-attachments/first-person.original.pdf>]
Consells per a un ús efectiu de la primera persona i la veu personal en l'escriptura acadèmica.

3. *Guide for Writing in Education* [en línia]. Southwestern University.
[<https://www.southwestern.edu/live/files/4171-guide-for-writing-in-educationpdf>]
Guia senzilla adreçada sobretot a persones que s'inicien en l'escriptura en educació, que descriu breument els aspectes bàsics que es requereixen a l'hora d'escriure en educació, des de les diferents tipologies de text fins a les citacions.
4. *Writing in Education* [en línia]. The University of Arizona.
[<https://writingcenter.uagc.edu/writing-education>]
Recopilació de qüestions més interessants a tenir en compte a l'hora d'escriure en educació, organitzades en quatre amplis blocs temàtics: aspectes generals, treballs escrits freqüents en educació, escriure textos des del marc acadèmic i aspectes a tenir en compte quan fem recerca educativa.
5. *Education: Reflective Writing* [en línia]. Monash University.
[<https://www.monash.edu/learnhq/excel-at-writing/annotated-assessment-samples/education/education-reflective-writing>]
Repàs de les idees necessàries que hem de tenir en compte per escriure de manera reflexiva en l'àmbit pedagògic, considerant aspectes com la subjectivitat, la planificació, la incorporació d'experiències viscudes o bé els recursos utilitzats, entre d'altres.
6. *Escuela de Autores. Comunicar* [en línia].
[<https://www.grupocomunicar.com/wp/escuela-de-autores>]
Des de la revista *Comunicar* —la millor indexada internacionalment des de l'Estat espanyol pel que fa a l'àmbit de la pedagogia—, s'ofereix un extens nombre de recursos que faciliten la informació, recomanacions i passos per a la redacció i publicació de textos científics en el camp educatiu.

Servei de Llengües (UAB), Serveis Lingüístics (UB), Servei de Llengües Modernes (UdG), Institut de Llengües (UdL), Serveis Lingüístics (UVic-UCC)

Coordinació: Virgínia Castillo, Enric Serra (UAB)

Autoria: Núria Rajadell-Puiggròs i Astrid Castells-Tello (amb el suport de Laura Llahí Ribó i Maria Casals Casanovas)

Revisió lingüística: Laura Llahí Ribó

Aquest projecte ha rebut un ajut Interlingua de la Generalitat de Catalunya.

Data d'edició: desembre de 2023

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Creative Commons Reconeixement No Comercial Sense Obra Derivada 4.0. Podeu reproduir-la per a usos no comercials de forma sencera i fent-ne constar la font: Servei de Llengües (Universitat Autònoma de Barcelona), Serveis Lingüístics (Universitat de Barcelona), Servei de Llengües Modernes (Universitat de Girona), Institut de Llengües (Universitat de Lleida), Serveis Lingüístics (Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya).

Aquesta guia segueix criteris d'accessibilitat (amb assessorament del grup Adaptabit i de Mireia Ribera).